

Nr 65

Utlåtande i anledning av motion om begränsning av våldsinlagen i televisionsprogram.

Till allmänna beredningsutskottet har hänvisats en motion II: 1116 av herr *Gustavsson* i Alvesta, vari föreslås att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning med sikte på möjligheten att — om utredningen skulle visa på negativa långtidseffekter — komplettera radiolagen på ett sådant sätt att den kan ge stöd för ett minskat utbud av underhållningsvåld i TV.

Motionären understryker att filmcensurutredningen i sitt år 1969 avgivna betänkande bl. a. uttalat att det inte kunde anses osannolikt att film med våldsinslag ibland kan medverka till vissa inte önskvärda effekter för barn, efter vad det förefaller främst på attityd- och normbildningens område.

Eftersom de största riskerna är knutna till de kumulativa långtidseffekterna av stor konsumtion av våldsförhålligande film torde de farhågor som gäller film i ännu högre grad äga giltighet för TV:s del. Konsumtionen av underhållningsvåld i TV är mycket hög, också bland barn.

Frågan om underhållningsvåldet i TV bör bli föremål för analys av en statlig forskningskommitté, som förutsättningslöst kan ta upp frågan om långtidspåverkan av norm- och attitydbildningen.

Remissyttranden

Över motionen har yttrande inhämtats från skolöverstyrelsen, Sveriges Radio, statens filmgranskningsråd, Svenska filminstitutet och barnfilmkommittén.

Skolöverstyrelsen (SÖ) anser den i motionen berörda frågan komplicerad men angelägen att utreda. Resultaten av den forskning, som hittills bedrivits rörande våldsfilmerna och dess verkningar har visat sig motstridiga. Med hänsyn till dels den känslomässiga labilitet som kännetecknar många barn och ungdomar, dels den benägenhet för uppskattning av eller i varje fall tolerans för våld som förekommer inom olika åldersgrupper i samhället syns det SÖ angeläget att alla insatser görs som kan bidra till ett klarläggande av vilka faktorer som kan ha menlig inverkan på ungdomars sociala beteende och på deras relationer till andra människor och till omvärlden över huvud taget.

SÖ hänvisar till sitt yttrande över filmcensurutredningens betänkande i vilket SÖ understryker betydelsen av fortsatt och utvidgad forskning inom filmområdet.

Ett av målen för denna forskning anser SÖ vara att mera entydigt än hittills precisera skadeverkningarna på den grupp som är mest utsatt för påverkan av film.

SÖ tillstyrker bifall till motionen.

Statens filmgranskningsråd finner i likhet med motionären att de negativa långtidseffekterna av våldsfilm inte är tillräckligt utredda. Rådet anser därför ett fortsatt forskningsarbete på detta område synnerligen angeläget. Med anledning härav har också rådet i sitt remissvar över filmcensurutredningens betänkande förordat att den av rådet föreslagna filmnämnden skall ha ansvar för att adekvat målforskning rörande bl. a. filmvåldets långsiktiga effekter igångsätts och fullföljs. Enligt rådet bör särskilda anslag ställas till nämndens förfogande för detta ändamål. Intill dess en sådan filmnämnd tillskapats har naturligtvis rådet ej något emot att medel i annan ordning ställs till förfogande för att möjliggöra en forskning av ifrågasatt slag. Skulle resultaten av detta forskningsarbete visa på negativa långtidseffekter utgår granskningsrådet ifrån att detta kommer att påverka Sveriges Radios programpolitik.

Svenska filminstitutet anför att en filmforskningsgrupp inom institutet arbetat med studier kring filmens påverkan på sin publik. En stor del av undersökningsresultaten har sammanfattningsvis publicerats i censurutredningens första delbetänkande. Ingenting i dessa undersökningar tyder på att film kan ha en sådan skadlig effekt på sin publik att särskilda censuratåtgärder är motiverade.

Delvis som en reaktion på detta delbetänkande har man i den offentliga debatten tagit upp filmskador av annat slag än de som varit föremål för forskning av filminstitutets filmforskningsgrupp. Man har menat att undersökningarna inte kastat ljus över s. k. långtidseffekter eller kumulativa effekter av stor konsumtion av våldsfilm. I detta sammanhang har också begreppet underhållningsvåld präglats. Önskemål om ökade kunskaper om sådana långtidseffekter har framförts i den allmänna debatten och även i riksdagen. Det har emellertid visat sig vara svårt att få undersökningar rörande dessa problem till stånd. Svårigheterna har närmast legat i de betydande metodfrågor som måste lösas innan meningsfulla undersökningar kan påbörjas. För att om möjligt lösa metodfrågorna arbetar en grupp forskare på uppdrag av filminstitutet. Något resultat av gruppens arbete har ännu inte publicerats. I avvaktan på om och i så fall när en meningsfull forskning om underhållningsvåldet kommer till stånd måste en bedömning om dess skadliga effekt bli subjektiv.

Den för institutet avgörande frågan är inte omfattningen eller graden av sex- och våldsinslag utan kvaliteten av de sammanhang i vilka de förekommer.

Sveriges Radio vitsordar behovet av fortsatta och intensifierade vetenskapliga undersökningar kring de problem som rör den eventuella påverkan televisionens sändningar har på attitydbildningen hos publiken. Den forskning som hittills har bedrivits i fråga om våldsproblematiken har inte givit några entydiga resultat, och man vet fortfarande alltför litet om sådana inslags effekt på publiken.

De båda tv-enheternas programpolitiska riktlinjer innehåller emellertid programförklaringar som överensstämmer med andemeningen i motionärens framställning, och det förefaller därför ganska omotiverat att komplettera radiolagen i detta

hänseende, särskilt som effekterna av våldsinslagen inte är klart dokumenterade. Om någon bestämmelse av detta slag över huvud taget skulle formuleras, borde den förekomma i avtalet mellan svenska staten och Sveriges Radio, eftersom enligt radiolagens 6 § riktlinjerna för verksamheten regleras av detta avtal.

Barnfilmkommittén, som instämmer med motionären, hänvisar till sitt remissyttrande över filmcensurutredningen, där kommittén bl. a. framhåller.

Det finns flera skäl som talar för ett behov av en barncensur. De skador som kan uppstå när barn ser olämpliga filmer torde enligt allmän psykologisk erfarenhet visa sig i mer långsiktiga manifesta effekter än hos vuxna. Om än skilda undersökningar visar att det företrädesvis är labila barn hos vilka de kraftigaste skadeeffekterna kan avläsas så bör det rimligtvis likafullt vara samhällets skyldighet att skydda dessa.

Utskottet

Motionärens yrkande innebär att en statlig forskningskommitté skall få i uppdrag att pröva frågan om långtidspåverkan på norm- och attitydbildning av våldsinslag i TV-program. Om utredningen ger anledning därtill bör radiolagen kompletteras i syfte att minska utbudet av underhållningsvåld i TV.

Utskottet hyser förståelse för de av motionären uttalade farhågorna för att vissa inslag i TV-programmen kan i inte önskvärd riktning påverka norm- och attitydbildning, inte minst vad gäller barnen. Risker av denna art bör enligt utskottets mening ges stor uppmärksamhet vid prövningen av frågan om filmcensuren. Det har vidare från olika håll bl. a. i det av filmcensurutredningen avgivna betänkandet »Filmen — censur och ansvar» vitsordats att kunskaperna i hithörande frågor är otillräckliga. Som framgår av remissvaren över motionen har flera remissinstanser i sina yttranden över filmcensurutredningens betänkande starkt understrukt behovet av ökad forskning på området och förslag har framlagts hur en forskning bör organiseras. Betänkandet och remissmaterialet ligger för närvarande under Kungl. Maj:ts prövning. Enligt utskottets mening bör denna prövning avvaktas.

Därest forskningsresultat skulle framkomma som talar för ändring av reglerna för programverksamheten i TV torde sådana ändringar böra ifrågakomma i avtalet mellan staten och Sveriges Radio och inte i radiolagen.

Utskottet får med hänvisning till det anförda hemställa,

att motion II: 1116 inte må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 november 1970

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Eric Peterson (fp), Hedlund* (s), Axel Kristiansson* (cp), Helge Karlsson (s), Karl Gustav Pettersson (s), Nyquist (s), Blomquist (m), Ove Karlsson (s), fröken Pehrsson (cp) och fru Florén-Winther* (m);

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm (s), Larsson i Borrby (cp), Rimås (fp), fru Ekroth (s), herrar Johansson i Simrishamn* (s), Johansson i Skärstad (cp), Wiklund i Härnösand (s), Andersson i Örebro (fp), Hugosson (s), Nilsson i Agnäs (m) och herr Rosqvist* (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.